

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תקעו

ערב שבת-קודש
פרשת מסעי
כ"ט בתמוז ה'תשס"ה

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ט בתמוז ה'תשס"ה – ז' במנחם-אב ה'תשס"ה

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ט בתמוז	הלי נחלות. פרק ו-ח.	הלי שאר אבות הטומאות... בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע רמח.
ש"ק	א' במנחם-אב	פרק ט-יא.	פרק ב.	מ"ע רמח.
א'	ב' במנחם-אב	פתח פיך וגוי. ספר שופטים והוא ספר ארבעה עשר.. הלי סנהדרין.. בפרקים אלו. פרק א- ג.	פרק ג.	מ"ע קעו. מל"ת רפד. מ"ע קעה.
ב'	ג' במנחם-אב	פרק ד-ו.	פרק ד.	מל"ת רפב. רפג. מ"ע רכט. רכח.
ג'	ד' במנחם-אב	פרק ז-ט.	פרק ה.	מ"ע רכז. רכו. רל. רלא. מל"ת סו.
ד'	ה' במנחם-אב	פרק י-יב.	פרק ו.	מל"ת שי. מ"ע רכד. מל"ת ש. מל"ת רצד. רצ.
ה'	ו' במנחם-אב	פרק יג-טו.	פרק ז.	מל"ת רעט. רעז. ערה. רעת. רעג.
ו'	ז' במנחם-אב	פרק טז-יח.	פרק ח.	

זמני השבוע *

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							72 ד' לפני הזריחה	120 ד' לפני הזריחה	
8.00	7.34.2	1.20	12.46	9.21	6.03	5.03	4.38	3.39	ו', כ"ט בתמוז
8.00	7.33.3	1.20	12.46	9.21	6.04	5.04	4.39	3.40	ש"ק, א' במנחם-אב
7.59	7.32.4	1.20	12.46	9.21	6.04	5.05	4.40	3.41	א', ב' במנחם-אב
7.58	7.31.5	1.20	12.46	9.21	6.05	5.05	4.41	3.43	ב', ג' במנחם-אב
7.57	7.30.6	1.20	12.46	9.22	6.06	5.06	4.42	3.44	ג', ד' במנחם-אב
7.56	7.29.6	1.19	12.46	9.22	6.06	5.07	4.43	3.45	ד', ה' במנחם-אב
7.55	7.28.6	1.19	12.46	9.22	6.07	5.08	4.44	3.46	ה', ו' במנחם-אב
7.53	7.27.6	1.19	12.45	9.22	6.08	5.09	4.44	3.47	ו', ז' במנחם-אב

* הזמנים מתייחסים לאזור השפלה. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
*** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת		ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש
מסעי	8.11	7.12	8.14	7.05	8.14	7.14	8.14	7.14	8.12
דברים	8.04	7.06	8.06	6.58	8.06	7.07	8.07	7.07	8.05

עורך ראשי: מנחם-מענדל ברוד • עורך: שניאור-זלמן רודרמן • הגהה: יוסף-יצחק איידלמן

מו"ל: מכון ליובאוויטש שע"י צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונב

כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 72915, טל': 03-9607588, פקס': 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: <http://chabad.org.il> דואר-אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

כל הזמן ב"מסעי"

המדריגה שהגיע אליה אתמול בתפילתו, גבוהה ככל שתהיה, הרי היא בבחינת "מיצר" לגבי המדריגה שעליו להגיע אליה היום □ כמו־כן הוא בכללות העבודה – עליו להיות "מהלך" ולדעת שגם אם יצא לגמרי מהרע, הרי לגבי מדרגה נעלית יותר יש לו עדיין שייכות לרע □ העניין ד"מסעי" הוא היציאה מ"בין המצרים" □ משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

יותר הרי זה נקרא עדיין "מצרים", עד שמגיעים להמרחב האמיתי – המסע האחרון, "על ירדן יריחו"⁵, דקאי על משיח "דמורח ודאין"⁶. עד אז – הרי הגם שלגבי מדריגה תחתונה הרי זה עניין של "מרחב", הנה לגבי מדריגה עליונה יותר הרי זה "מצרים".

וזהו עניין מ"ב המסעות שהיו ממצרים עד "ארץ טובה ורחבה": במסע הראשון, הגם שכבר יצאו ממצרים ונכנסו – במילא – למרחב, הנה לגבי מדריגה עליונה יותר הרי זה עדיין עניין של "מצרים", ולכן צריך להיות עוד מסע כדי לצאת גם מ"מצרים" זה.

וזהו הלשון "אלה מסעי (לשון רבים) גו' אשר יצאו מארץ מצרים", כיוון שגם עניינם של שאר המסעות הוא היציאה ממצרים, ועד שמגיעים ל"ירדן יריחו" – תכלית העילוי⁷.

ב. התורה היא נצחית בכל דור ודור, ובפרט העניין דיציאת מצרים, אודותיו שנינו⁸: "חייב

א. כתיב: "אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים"² "מסעי" לשון רבים, כלומר שהיו מסעות רבים שבהם יצאו בני ישראל ממצרים. וידועה הקושיה על זה: הרי בני ישראל יצאו ממצרים במסע אחד בלבד – המסע מרעמסס לסוכות (שהרי שאר המסעות היו כבר אחרי היציאה ממצרים), ומהו "מסעי" לשון רבים?

גם צריך להבין עניין מ"ב המסעות שהיו מאז שבני ישראל יצאו ממצרים עד שבאו לארץ-ישראל, "ארץ טובה ורחבה": כיוון שמיד במסע הראשון, כאשר רק יצאו ממצרים, לשון מצרים וגבולים, הרי זה כבר "מרחב", היינו, שמיד כשיוצאים מהמיצר נמצאים במילא במקום המרחב – אם-כן מה מוסיף עניין מ"ב המסעות בעניין המרחב?

אך העניין הוא, שב"מצרים" ו"מרחב" ישנם כמה וכמה מדריגות; מה שנקרא "מרחב" לגבי מדריגה שלמטה – הנה לגבי מדריגה נעלית

(4) שמות ג, ת. ועוד.
(5) פרשתנו לג, מח.
(6) סנהדרין צג, ב. וראה לקו"ת שם פט, ב. צ, ד.
(7) ראה גם שיחת ש"פ מטו"מ מבה"ח מנ"א תשי"ד הערה 4 ס"ח (תורת-מנחם ח"ב עמ' 145 ואילך).
(8) פסחים שם (במשנה) וראה תניא רפ"ז.

(1) מכאן ועד סוף ההתוועדות הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר (באירוש), ונדפס בלקו"ש ח"ב עמ' 348 ואילך (תוכן משיחה זו – בלה"ק – נדפס שם עמ' 353 ואילך, לקמן עמ' 231). במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ ע"י המו"ל.
(2) ר"פ מסעי.
(3) ראה לקו"ת ריש פרשתנו (מסעי) ובכ"מ.

דבר מלכות

— ובוזה יוכן גם-כן מה שמצינו גם בנגלה דתורה, שקודם התפילה יפנה ויטול ידיו¹²: "יפנה" — פירושו להסיר מעצמו את הפסולת שבגלוי ושבפנימיות ואחר כך "יטול ידיו" — להסיר את הטומאה, שהיא עניין של מקיף בלבד, שהרי בפנימיות אין כאן כלום (ועל-דרך מה שכתב הרמב"ם¹³ חוקה חקקתי גזירה גזרתי, והיינו שבעניין הטומאה אין שום פסולת שיהיה אפשר לראותה, ולכן אין זה אלא עניין של חוקה חקקתי כו'), וגם מעניין זה יש להיפטר קודם התפילה —

ואף-על-פי-כן, בזה לבד אינו יוצא ידי חובתו, אלא אז דווקא עליו לעמוד לתפילה, להתחיל לומר "הודו", ואז יוצא הוא גם ממציאותו כפי שהוא עומד לאחרי ההכנה לתפילה, שלגבי למעלה מזה הרי עדיין מיצר וגבול; יוצא גם הוא ממיצר זה אל מקום המרחב.

וכן גם בתפילה גופא ישנן כמה וכמה עליות, ובכללות הרי נחלק לר' שליבות¹⁴ (והעליות הן על-ידי שם מ"ב כידוע¹⁵), שכל מדריגה לגבי המדריגה שלמעלה הימנה היא עדיין עניין של מיצר וגבול.

ועד שמגיעים לשמונה-עשרה, שאז הוא תכלית העילוי — שיוצא לגמרי ממציאות (מאיזה מציאות שתהיה, גם ממציאות שנזדככה על-ידי עבודתו בכל המדריגות הקודמות), ועומד בביטול במציאות "כעבדא קמי מאריה"¹⁶, שאינו מציאות כלל, ואומר "אד' שפתי תפתח ופי יגיד תהילתך"¹⁷ — הקב"ה יפתח את שפתי, ואני רק אחזור על דבריו¹⁸.

אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא היום ממצרים" — הרי זה הוראה בעבודה, שגם כאשר כבר פעל עבודה שלמעלה מטעם ודעת, למעלה ממדידה והגבלה, שבזה יצא גם ממצרים דקדושה — אין זה מספיק עדיין, כי לגבי מדריגה נעלית יותר הרי זה עדיין מצרים, ובמילא צריך להמשיך לעבוד וללכת הלאה. ויוכן גם מהעניין דעבודת התפילה:

עבודת התפילה — היא עבודת האדם, כידוע החילוק⁹ בין תורה ותפילה, שהתורה היא מלמעלה למטה, ותפילה היא עבודת האדם מלמטה למעלה, "סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה"¹⁰, שבו הולכים מלמטה למעלה, לצאת ממקום המיצר למקום המרחב. והרי ידוע שבתפילה ישנם כמה וכמה עליות, שבכל עלייה יוצא האדם ממצבו הקודם, ואף-על-פי-כן אין די בזה, אלא צריך להתעלות יותר ויותר ("גיין העכער און העכער").

העבודה הראשונה היא — ההכנה לתפילה: כיוון שעומד להתפלל לפני הקב"ה הבלתי בעל גבול ובלתי בעל תכלית, והרי הוא — האדם — נמצא בגוף ונפש הבהמית, ובפרט כשמלוכלך על ידי החטא, אם-כן, כיצד יעמוד לתפילה ("ווי זאל ער זיך שטעלן דאוונען")? — ולכן מוכרח הוא תחילה להשתחרר מכל ענייניו ומכל מציאותו, ואז לעמוד לתפילה.

עניין זה עצמו, העמידה לתפילה, עוד לפני שמתפלל, עוד לפני שהתחיל לומר "הודו" או "מה טוב", אלא עצם זה שחוגר אבנט ("ער טוט אן דעם גארטל") ועומד לתפילה¹¹ — בעניין זה לברו יוצא הוא מענייניו, ונעשה מזוכך, דהיינו שיוצא מהמצרים וגבולים שלו.

14 סידור האריז"ל בתחילתו. כתבי האריז"ל במקומות המקבילים. לקו"ת בשלה ב.ב. סה"מ תרס"ח עמ' ה ואילך. סה"מ קונטרסים ח"ב שיטב ואילך. סה"מ תש"ח שם ואילך. ועוד.
15 לקו"ת פרשתנו פה.ד. צה.ג. ובכ"מ.
16 שבת י,א.
17 תהילים נא,יז.
18 ראה אלשיך שם. לקו"ת שה"ש ב.ג. סה"מ תרכ"ז עמ' תלו.

9 ראה תניא אגה"ת פ"י. תו"א בראשית א, ג. סה"מ תש"ח ע' 80.
10 ויצא כח, יב. וראה זחר ח"א רסו.ב. ח"ג שו.ב. תקו"ז תמ"ה (פג,א).
11 ראה שבת י,א. טוש"ע ואדה"ז או"ח סצ"א ס"ב.
12 ברכות טו,א. שו"ע ארמוה"ז שם (מהרו"ק) ס"ב ס"ח.
13 הל' מקוואות בסופן. במדב"ר ר"פ חוקת. וראה לקו"ת ס"פ אחרי.

דבר מלכות

ג. ולכן מציינו שבשמונה-עשרה ישנם שני עניינים הפכיים¹⁹: א) ביטול בתכלית, היינו שאינו מציאות כלל, אלא "כעונה אחרי הקורא"²⁰, ב) בקשת צרכיו, ולא רק צרכיו הרוחניים, אלא גם צרכיו הגשמיים. בפסוקי-

**כיוון שעומד להתפלל לפני הקב"ה, והרי הוא, האדם,
נמצא בגוף ונפש הבהמית, ובפרט כשמלוכלך על ידי
החטא, אם-כן, כיצד יעמוד לתפילה?**

— וראיה לדבר ביכולתו להביא לעצמו מכך שהוא עדיין רואה בזולת את מציאות הרע, כידוע מאמר הבעל-שם-טוב נ"ע²⁴, שכאשר אדם רואה רע בזולתו, הרי זו הוכחה שבעצמו ישנו אותו רע, ברקות על-כל-פנים — ועליו לצאת גם מזה. צריכים לעסוק תמיד ("האלטן אין איין טאך") בזיכור הבשר הגשמי — לא לשבור אותו על-ידי תעניות וסיגופים, אלא לזכרו, כידוע מאמר הבעל שם-טוב נ"ע²⁵ על הפסוק²⁶ "כי תראה חמור שונאך" — מיד בקומו בבוקר, עליו לאסור את חמורו, דהיינו את החומר, ועל-ידי זה דווקא אפשר להגיע להגילוי דלעתיד — "וראו כל בשר", שהבשר הגשמי יתברר ויזדכך עד כדי כך שיראה אלוקות.

ד. אך יכול האדם לטעון בעצמו: התייגעתי מספיק עם עצמי עד שנתפטרתי מהרע הגלוי והגס, והנני עומד כבר במדריגה נעלית, ומי יאמר שעליי להמשיך ולהתייגע? די לי במדריגה שבה אני נמצא!

וזמרה וברכות קריאת-שמע וקריאת-שמע — אין בקשת צרכיו הגשמיים (כיוון שהוא מופשט ממציאותו, כנ"ל). בשמונה-עשרה דווקא היא בקשת צרכיו הגשמיים. והעניין הוא: מצד תכלית העילוי יכול להיות שם התכללות של שני עניינים הפכיים. וכמדובר במאמר²¹, שבמקום עליון יותר ההתכללות היא ביותר, שזהו מעין הגילוי דלעתיד, שאז יהיה וראו כל בשר²², שאלוקות תהיה נרגשת גם בבשר הגשמי — התכללות ב' הפכים.

ד. אמנם, מבלי הבט על כך ששמונה-עשרה הוא תכלית העילוי, הרי למחרת, צריכים שוב לעמוד לתפילה ("דארף מען זיך ערשט שטעלן דאוונען"), החל מההכנה לתפילה, ואחר-כך הודו, פסוקי-דזמרה וכו' — כיוון שככל שתהיה גבוהה המדריגה שהגיע אליה אתמול, הרי זה עדיין "מיצר" לגבי המדריגה שעליו להגיע אליה היום. וכמו שהוא בעבודת התפילה — כן הוא

19) ראה גם לקו"ש ח"ט עמ' 392 ואילך. וש"נ.

20) ע"ד סוכה לח.ב, וראה תו"א יתרו סז.ב, לקו"ת שה"ש מד.ב, ובכ"מ.

21) פ"ג.

22) ישעיה מ"ה.

23) ראה תו"א ס"פ וישב (ל, סע"א ואילך).

ובכ"מ.

24) ראה כתר-שם-טוב (הוצאת תשנ"ט) בהוספות סקע"ה ואילך. וש"נ.

25) ראה כתר-שם-טוב ה"ל בהוספות סכ"א.

וש"נ (נעתק ב"היום יום" כח שבט).

26) משפטים כג.ה.

דבר מלכות

ותחתונים, ובפרט שישנו עניין ההתקשרות של רבי עם חסידים, שהרבי – כ"ק מו"ח אדמו"ר – מחבר יהודי עם עצמות³², הרי ודאי שכל אחד ואחד מישראל יש בכוחו לצאת ממעמדו ומצבו, ולבוא ל"ארץ טובה ורחבה", עד ל"ירדן יריחו", גילוי המשיח "דמורה ודאין", שזהו תכלית המרחב.

ז. ועל-פי זה תובן גם השייכות דפרשיות מטות ומסעי לבין-המצרים – שכך נקבעה הקביעות, שפרשיות מטות ומסעי קורין תמיד בין-המצרים³³.

ויובן על-פי הסברת העניין ד"סותר על מנת לבנות" – שכוונת הסתירה היא בשביל הבניין, שלאחרי הסתירה יבנו בניין גדול יותר³⁴, כמאמר הבעל-שם-טוב³⁵ על הפסוק³⁶ "ועת צרה היא ליעקב וממנה יוושע" – שעל-ידי ה"עת צרה" גופא באים לידי יוושע, שזהו עניין של התכללות שני עניינים הפכיים.

ולכן קורין אז פרשיות מטות ומסעי – ש"מטות" הוא עניין של התכללות, כמבואר במאמר שנאמר לעיל³⁷, והרי העניין ד"מסעי" הוא – היציאה מ"בין המצרים", ושכלל מדריגה שבה עומדים אין להתפעל, ואדרבה, שמהצרה גופא "יוושע", שמגיעים ל"ירדן יריחו".

וזהו גם-כן העניין ד"מנחם אב", לשון נחמה – שהרי לאמיתו של דבר הכל הוא לטובה, כמשל האב המכה את בנו, שכוונתו היא טובתו ("ער איז אויסן זיין טובה"). וכאשר מתבוננים בזה, רואים שלאמיתו של דבר זהו טוב, ולא זו בלבד שרואים זאת בעיני השכל, אלא שעל-ידי זה נמשך שרואים זאת גם בעיני בשר –

על כך אומרים לו: תפקיד ועניין האדם הוא להיות "מהלך" ולא "עומד", ובכל יום ויום שנותן לו הקב"ה, צריך למלאות את תפקידו בעולם, כמו שכתוב²⁷ "ימים יוצרו ולו אחד בהם"²⁸.

וזהו ההוראה מעניין המסעות – שלעולם אין להסתפק במדריגה שבה אווזים, כנ"ל.

ו. ולאורך גיסא ההוראה מעניין המסעות היא: אפילו בשעה שנמצאים בשפל המצב ביותר ובמדריגה פחותה ביותר, אין להתיימשך אף פעם, כיוון שעל-ידי עבודה אפשר תמיד לצאת מהמצב שבו נמצאים, ולהגיע עד למדריגות הכי עליונות.

ואל יאמר האדם: מאחר שאני נמצא במצב שפל כזה, ד"ידע איניש בנפשיה"²⁹, הרי לשוא כל עמלי – על זה הוא הלימוד מעניין המסעות, שגם במסע אחד בלבד אפשר לצאת ממצרים, ולבוא אל "ארץ טובה ורחבה" (לגבי מדריגתו בהוה, ועי"ז להתעלות בעילוי אחר עילוי, עד לתכלית העילוי).

והרי הדברים קל-וחומר:

ומה בעת ההיא, בהיותם במצרים, שהיו משוקעים במ"ט שערי טומאה³⁰, וגם היה קודם מתן-תורה, שאז היתה עדיין הגזירה שאי אפשר להיות החיבור דרומי וסוריא³¹, מכל-מקום, על-ידי המסעות באו אל "ארץ טובה ורחבה" –

מכל-שכן עתה, שככל שנמצאים במדריגה תחתונה, הרי העבודה קטנה בהרבה, כיוון שנשארו "פכים קטנים" בלבד, ובפרט שישנה נתינת-כוח לזה ממתן-תורה ש"עמד וביטל הגזירה", שיכול להיות החיבור דעליונים

27) תהילים קלט, טז.

28) ראה רשימות הצ"צ (יהל-אור) עה"פ (ס"ע) תקדו ואילך). לקו"ש חט"ז עמ' 273. וש"נ.

29) לשון חז"ל – ברכות סא, ב.

30) ז"ח ר"פ יתרו. תקו"ז ריש תל"ב.

31) שמור פ"ב, ג. ועוד.

32) ראה סה"ש תורת-שלום עמ' 158.

33) מה-שאי-יכן פרשת פינחס – קורין לפעמים

לא ב"בין המצרים" (בהמשך הדברים נתבאר גם בהנוגע לפ' פינחס, וחסר הביאור) – מהנחה בלתי מוגה.

34) כנ"ל ס"א א בגוף השיחה.

35) ראה כתר-שם-טוב (הוצאת תשנ"ט)

בהוספות ס"ט ואילך. וש"נ.

36) ירמיה לז.

37) עמ' 219 ואילך.

דבר מלכות

שנעשה טוב הנראה והנגלה, על-דרך שמצינו אצל אלו שאחזו בהדרגא ד"גם זו לטובה"³⁸, "כל מה דעביד רחמנא לטב עביד"³⁹ – שכל זה נעשה בפועל. צריך אמנם להיות העניין ד"רחץ ה' את

בחסד וברחמים), וכהלשון שם "אביו הרחמן והצדיק וחסיד", שהייסורים הם בחסד וברחמים⁴², והעיקר הוא, שסוף-כל-סוף נמשך העניין בטוב הנראה והנגלה, שמה"צרה" עצמה – נעשה "צהר"³⁵.

אף כשנמצאים בשפל המצב, אין להתייאש, כיוון שעל-ידי עבודה אפשר תמיד לצאת מהמצב שבו נמצאים, ולהגיע עד למדרגות הכי עליונות!

צואת בנות ציון"⁴¹, וכמו שכתוב בתניא⁴¹ "כמשל מלך גדול ונורא הרוחץ בכבודו ובעצמו צואת בנו יחידו", אבל אף-על-פי-כן זהו בחסד וברחמים (דהיינו, שלבד זאת שזה גופא הוא לטובה, הרי גם היסורים גופא הם

(קטעים מהתוועדות שבת-קודש פרשת מטות-מסעי, מברכים החודש מנחם-אב ה'תשט"ו. 'תורת-מנחם – התוועדות' תשט"ו, חלק שני (יד) עמ' 230-224)

(41) אגה"ק סכ"ב (קלד, ב).
(42) ראה גם לקוטי לוי"צ אגרות-קודש עמ' שכד. שה"ש תש"ד עמ' 15.

(38) תענית כא, א. סנהדרין קח, סע"ב.
(39) ברכות ס, ב. שו"ע או"ח סר"ל ס"ה.
(40) ישעיה ד, ד.

מינוי ל"התקשרות"

**ניתן לקבל את גיליון "התקשרות"
ישירות הביתה באמצעות הדואר.**

**מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים).
מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים).**

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:
"התקשרות", מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר חב"ד 72915

רק לישראל הכוח לנחם את ה"אב"

תוספת חיות כדי "להוציא את הקב"ה מהגלות"

כללות העניין ד"מנחם אב", נחמת הקב"ה, נפעל בכוחם של בני-ישראל דווקא – שהם מברכים את החודש ומכריזים ופועלים את כללות העניין ד"מנחם-אב". זאת אומרת: נחמת הקב"ה אינה נפעלת על-ידי מלאכים, שרפים, אופנים וחיות הקודש, אלא בכוחם של בני-ישראל דווקא. ועל דרך העניין ד"נצחוני בני נצחוני".

וטעם הדבר מתבטא בשם החודש "מנחם-אב". ובהקדים:

ידועה תורת הבעש"ט (שער הייחוד והאמונה בתחילתו) ש"שמו אשר יקראו לו בלשון הקודש" הוא מהווה ומחיה ומקיים את הדבר, ולכן הרי הוא מבטא את תוכנו של הדבר הנקרא בשם זה... ומכיוון שב' תיבות אלו הם תיבות של שם אחד – נמצא, שגם תיבת "אב" קאי על ישראל. זאת אומרת: הפירוש ד"מנחם אב" הוא – לא רק שישראל מנחמים את ה"אב" (כנ"ל), אלא גם בישראל גופא ישנו עניין ה"אב", כי נשמתו של כל אחד ואחד מישראל היא "חלק אלוקה ממעל ממש" (ממש).

וב' פירושים אלו קשורים זה בזה: הסיבה לזה שבכוחם של ישראל לנחם את ה"אב" היא – מפני שבהם גופא ישנו עניין ה"אב".

וכמאמר רז"ל "יפה כוח הבן מכוח האב" – שבזה יש ב' פירושים: (א) הפירוש הפשוט – ש"כוח הבן" יפה יותר מאשר "כוח האב", (ב) הפירוש הפנימי – גם מה ש"כוח הבן" יפה יותר מאשר "כוח האב", הרי זה גופא נפעל "מכוח האב", כי נוסף על הכוחות הגלויים של האב, ישנו עצם האב, אלא שאצל האב העצם הוא בהעלם, ואילו אצל הבן (שהוא לוקח ומקבל מעצם האב) מתגלה עצם האב באופן גלוי.

ועל-דרך זה בענייננו: מה שבני-ישראל מנחמים את אבינו שבשמים (בדוגמת הפירוש הפשוט ש"כוח הבן" יפה יותר מאשר "כוח האב", שלכן מנחמים בני-ישראל את הקב"ה) – הרי זה נלקח "מכוח האב", בהיותם "חלק אלוקה ממעל ממש", היינו, שיש בהם עצם האב.

ועד כדי כך, שכאשר בני-ישראל מנחמים את הקב"ה – נפעל אצל הקב"ה (כביכול) באופן נעלה יותר ממה שהיה קודם כללות עניין הגלות, שזהו כללות העניין דיתרון האור מן החושך ויתרון החכמה מן הסכלות.

וזוהי השייכות המיוחדת לימים אלו, "בין המצרים", ובפרט תשעת הימים החל מראש-חודש מנחם-אב – מאחר שימים אלו ייהפכו לששון ולשמחה ולמועדים טובים, ובמיוחד בנוגע לצומות שבהתחלת וסיום ימים אלו, שבעה-עשר בתמוז ותשעה באב, ובלשון הכתוב (המובא ברמב"ם סוף הלכות תעניות): "צום הרביעי וצום החמישי גו' יהיה לכית יהודה לששון ולשמחה ולמועדים טובים" – באופן נעלה יותר משאר הימים טובים (המפורשים בתורה) מצד העילוי דיתרון האור...'

(מהתועדות שבת-קודש פרשת מטות-מסעי, מברכים החודש מנחם-אב היתש"ב; יתורת-מנחם – התועדויות' תש"מ"ב, כרך ב, עמ' 1903-1901 – בלתי מוגה)

"לידיד נפשי הנכבד ונעלה"

הרבי מרבה לדרוש בשלומו ומעוררו לנצל את כוחו להפצת חסידות ובמיוחד בקרב בני הישיבות הרבות בעירו □ הרבי מברר אצלו מנהגים שונים של רבותינו נשיאינו ובמיוחד בבית-הכנסת של הרבי הרש"ב □ רשימה שנייה מתוך שלוש על הרב יעקב לנדא ז"ל, רבה הדגול של עיר התורה והחסידות

מאת הרב מרדכי-מנשה לאופר

לאיתנו - כפשוטו וכמשמעו

לאורך כל השנים התעניין הרבי במצבו האישי של הרב לנדא ובכני משפחתו (כפי שיוכח להלן). הנה שתי התייחסויות בנושאי בריאות. כותב לו הרבי בר' במנחם-אב תשט"ז (שם, כרך יג, עמ' שלא):

הגיענני ידיעה, אשר לא היה בקו הבריאות, ויהי-רצון שיחזור לאיתנו, ובלשון המורגל במ"א – לאיתנו כפשוטו ולאיתנו כמשמעו, כפירוש רבנו הזקן בדי"ה משכיל לאיתן האזרחי (נדפס בקונטרס לימוד החסידות).

וכעבור כעשר שנים (ל' בכסלו תשכ"ז – אגרות-קודש, כרך כד, עמ' רסה-ו):

על-פי הידיעות אודות כבודו ובפרט במכתבי-עת, כנראה שהוטב מצב בריאותו, בכל זאת על יסוד התחלת שולחן-ערוך יורה-דעה, במקום שאפשר צריך לברר גם במקום חזקה.

מכתבים כללים-פרטיים רבים ששיגר לו הרבי נחתמים באיחולים לבכיים כדוגמת "ככבוד ובברכת החג ולאורך ימים ושנים טובות" (מקדש מלך, כרך ב, עמ' 256).

הרב לנדא שואל, הרבי משיב

בי' בטבת תשכ"א (אגרות-קודש, כרך כ,

באגרת ברכה (אגרות-קודש, כרך כא, עמ' ו), שאותה שיגר לקראת ראש-השנה תרפ"ט (עוד לפני חתונתו), למי שעתיד לימים לכהן כרבה הראשי של עיר התורה והחסידות, בני-ברק – הגאון החסיד הרב יעקב לנדא ז"ל, כתב הרבי:

ערי"ה תרפ"ט

ריגא

לידיני [=לידיד נפשי] הנכבד ונעלה הרב אי"א [איש ירא אלוקים] וחדד על דברו, מופלג ומפורסם לשם הרה"ג מהררי"י נ"י

ברכה ורוב שלום

לקראת השנה הבע"ל [=הבאה עלינו לטובה], אביע לו ברכותי שיכתב ויחתם לשנה טובה ומתוקה, שנת אושר וכבוד, שנת חיים שלום והצלחה מרובה בכל אשר יפנה. יתן ד' וימים הבאים יביאו עמהם שפע טוב וחסד, ובתוך כ"י [כלל ישראל] נזכה כולנו לגאולה שלמה אמיתית.

כברכת ואווי"י ידיו ומוקירו.

מנחם שניאורסון

מכתבי ברכות ואיחולים של הרבי לרב לנדא – ולהפך – נשלחו לאורך רבות בשנים, בערבי חגים ובמועדים אחרים.

ניצוצי רבי

ומקום צריך לחקור בהנוגע לתוצרת בית־החרושת שמשתמשים שם בו, (ב) כיוון שהכיסוי אפשר להיות כשר, הרי תמיד יש מקום לפנות לבית חרושת בבקשה הגיונית שייצרו האמור באופן שיהיה שווה לכל נפש.

חיזוק אנ"ש בכפר־חב"ד

בחודש אייר תשט"ז אירע בכפר־חב"ד פיגוע הרצח המזעזע שבו נספו מדריך וחמישה תלמידים. הרבי פונה אל הרב לנדא באגרת מח' באייר (אגרות־קודש, כרך ג, עמ' מא), בבקשה לחזק את אנ"ש:

בוודאי מותר לעורר את כל אחד ואחד מאנשי אשר המאורע העבר לייע ולייע צריך לגלות בהם כוחות הנעלמים אשר בהם גדולה ההתקשרות עם רבותינו נשיאינו הקדושים ובמילא יוסיפו כל אחד ואחת, ככל יכולתו בהתפתחות מוסדות חב"ד אשר באה"ק ת"ו ודווקא במקומם עתה, כמובן ממאמרי רבנו הזקן, רבנו האמצעי, והצמח־צדק הידועים ומוסגר פה העתק ממה שכתבתי לאחד כו' אשר אפשר יעניין גם את כבוד תורתו, ומובן שלא לדרשא קאתינא, אלא שתקוותי שגם הוא ינצל כל השפעתו בכיוון האמור.

בברכה לבשר טוב בכל הנ"ל.

כמאן דעביד, לא אמרינן

עוד לפני קבלת הנשיאות עלה מדי פעם נושא הפצת לימוד החסידות ודרכיה בחילופי המכתבים בין הרבי לרב לנדא. בה' בניסן תש"ט (אגרות־קודש, כרך ג, עמ' צד) כותב לו הרבי:

את מכתבו לכ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א ראיתי אבל לא מצאתי בו מה שלפני־עניות־דעתי הוא העיקר, היינו שמות האנשים באה"ק ת"ו שהם יוציאו מן הכוח אל הפועל מה שיחליטו לעשות בשינוי מצב החסידות שם, כי כמה וכמה החלטות נתקבלו, נבחרו ועדים וכו' ומפני מניעות שעל האתר, אשר טבען ידוע לו בטח עוד בעומק יותר מאשר לי, לא באו לפועל עד עתה והאריכות לדכותיה הנמצא שם בוודאי אך למותר.

ובמכתב אחר מאותה שנה, מעוררו הרבי

עמ' קסג) פנה הרב לנדא אל הרבי בשאלה, כיצד לנסח את הכיתוב במצבה של "המנוח מו"ה ברוך דוכמן". הרבי מיהר לענות בו ביום ("וכבקשתו בא המענה ביום קבלת המכתב, בהנוגע לנוסח מצבה"):

בכלל בכגון דא לדעתי מהנכון ביותר שיהיה בערך המצבות שבאותו בית־החיים ועל־דרך המבואר בכמה־מקומות, ומהם גם לדינא, שהנהגה באחד הניטמן בבית־החיים הרי זה נוגע (רירט אן) ושייך לכל השאר.

במסגרת זו עצמה – כדאי שאותם שהכירו את הר"ב ע"ה יערכו הנוסחה על־פי ידיעותיהם.

וכיוון ששואל דעתי בזה, עלי להוסיף מה שהוריתי לכמה בכגון דא, להזכיר בהנוסח, שהיה מחסידי של כ"ק אדמו"ר בפירוט השם (של האדמו"ר), ובהנוגע להנ"ל יש להזכיר את השנים.

יסוד הצעתי בכגון דא – בא על יסוד מה שראיתי בנוסח המצבה שערך כ"ק מו"ח אדמו"ר בשביל אמו הרבנית זצ"ל, והזכיר צדיקי יסודי עולם והאדמו"רים בשמותיהם.

ואם תמצוי לומר הרי רמוז זה גם במשנה בסיפור נוסח השאלה עד לחברון (תמיד פרק ג') והרי כל עניין המצבה הוא לזכות ועליית הנשמה.

בכבוד ובברכה לבשרות טובות וגם בהנוגע לבריאותו כפשוטה.

כשרות של תרופה

בו"ך בסיוון תש"כ פנה הרב לנדא אל הרבי בשאלה אודות תרופות ברמות כפסולות וכתב: "כימאי ירא־שמים אחד כותב לי שהקלציום לקטט עובר הרבה שינויים, אם אמנם מקורו הוא מחלב" (ח' צרויה).

הרבי מיהר להשיבו (בג' בתמוז – אגרות־קודש, כרך יט, עמ' שנד):

במענה למכתבו מו"ך סיון, במה שכתב אודות עניין הטבלאות, לא כתבתי בזה עד עתה כיוון שהיה באמצע הבירור, וזה־עתה נתקבלה ידיעה וכנראה הכי מבוררה, והיא, שכיסוי הטבלאות שונה הוא מבית חרושת אחד לשני, יש מהם כשרים ויש בהיפך, שמה שני מסקנות, (א) שבכל מקום

ניצוצי רבי

אין מזכיר כבוד תורתו בהנוגע לפעולות בהפצת המעיינות ובפרט בקשר לשנת המאתיים להסתלקות מורנו הבעש"ט ז"ל ואיני יודע הסיבה. בהמשך מגיב הרבי לטענה שהועלתה על-ידי אחד העיתונים כאילו "אין דעת חסידים נוחה מהסיסמה של שנת המאתיים וכו'". הרבי שולל ההסתייגות ואומר שכל פעולה ופעולה יש למדוד על-פי תוצאותיה המעשיות. ולכן, מכיוון ש"ברור שבפרסום סיסמא האמורה ודאי שיתוספו מבני-ישראל מי שהוא שיעיינו בספרי הבעש"ט ותלמידיו ותלמידי תלמידיו שגם זה עניין הוא, ובפרט שלימוד תורה עלול להביא גם לידי מעשה" – יש להמשיך ולחזק פעולה זו, כותב הרבי.

עריכת ספרי קה"ת

באופן טבעי, חלק מחילופי האגרות בין הרבי לרב לנדא בשנים שלפני קבלת הנשיאות היו במסגרת תפקידו של הרבי כעורך ראשי של ספריית 'אוצר החסידים ליובאוויטש' ועמידתו בראש הוצאת ספרי קה"ת. כך למשל כותב לו הרבי בה' בניסן תש"ט (אגרות-קודש, כרך ג, עמ' צד):

מכין אני עתה לדפוס מפתח מאמרי כ"ק אדני"ע, והנה באותן הפעמים שלא היה מאמר חדש כי-אם חזרת אותו שכבר נאמר פעם-אחת, כמובן אין כתב המאמר בגוף כתב-יד-קודשו ומחפשו אני בביכלעך והנחות אני"ש והתמימים, ואולי ישנם מאמרים ששמעו או יודע אודתם ואינם בקארעקטן המוסגי"פ [=בעלי ההגהה המוסגרים-פה]!

כשהופיע המפתח כותב הרבי לרב לנדא (בכ"א בכסלו תש"י – אגרות-קודש, כרך ג, עמ' רכז):

המפתח בטח נתקבל כבר, ותשואת-חן אם יודיעני מה שיש להעיר בו, ולהוסיף וכו'.

תחילת ההתכתבות בנושא זה החלה כבר בו' באייר תש"ו (אגרות-קודש, כרך ב, עמ' קכח). אגרת הנפתחת בנימה אישית (כנראה אחרי הפסק מסויים של ההתכתבות ביניהם):

זמן לזמן הייתי שואל ודורש אודותיו ועל כל

ליתר ניצול של כוח השפעתו:

ואפילו אונס דרחמנא פטריה אונס כמאן דעביד לא אמרינן, ואפילו אם תמצוי לומר דאמרינן – הרי זה לגביה [=המשפיע], אבל אותו שהיה יכול לקבל ממנו הרי אין אצלו כלום.

ועוד כתב לו:

והאומנם מסתפק בנטירת כרמי אחרים, ובטח גם הוא מודה שכרמנו אינו גרוע כלל וכלל מכרמים שלהם ואדרבה ואדרבה... והרי **מובטחים** אנו שסוף-סוף יהיה דידן נצח ויפוצו המעיינות חוצה, וכל-זה ייעשה על ידי בני-אדם דווקא ומעבודתינו אלו דימי הגלות דווקא.

ניצול ההשפעה על בני הישיבות

בי"ד במרחשוון תשי"ב (אגרות-קודש, כרך ה, עמ' יזיח) כותב לו הרבי:

היות שבעירו יש, ת"ל, הרבה בני ישיבות ובחורי חמד כן-ירבו, בטח ישתמש בהשפעתו הכבירה עליהם לקרבם לרעיון החסידות ולהפיץ המעיינות החוצה. ותשואת-חן מראש אם יבשר בשורות טובות בזה.

ובר"ח כסלו תש"כ (אגרות-קודש, כרך יט, עמ' טט):

תקוותי אשר מנצלים ימי חודש זה, הוא חודש הניסים והגאולה, ובו ראש-השנה לתורת החסידות ודרכי החסידות, והרי נכלל זה גם בראש החודש (שלכן נקרא ראש ולא התחלה, וכהביאור בהשם ראש-השנה), ובפרט שהרי במחנם הטי' מקום מרכזי לכמה וכמה ישיבות, ועל-פי השמועה מורגש מפנה בין בני הישיבות לשמוע (דערהערן) בהנוגע לפנימיות התורה שבדורנו נתגלתה בתורת החסידות.

מאתיים להסתלקות הבעש"ט

באותה שנה מלאו מאתיים שנים להסתלקות הבעש"ט, והרבי ניצל זאת לפעילות רבה ונמרצת בהפצת תורת הבעש"ט. כג' בתמוז תובע הרבי מהרב לנדא – כמו גם מזקני אנ"ש נוספים – להירתם לעניין (שם עמ' שנד"ה). בין השאר כותב לו הרבי:

ניצוצי רבי

לקראת השנה הבע"ל הנני לשלוח ברכות כתיבה וחתימה טובה, לו ולכל בני ביתו שי, לכל מילי דמיטב.

נסתיים זמן מכירה הראשית של הצמח-צדק שמסרנו לאחר וציוויתי לשלוח לו כבקשתו הששה כרכים כי אין נמכרים לחלקים.

בטח נודע לו אשר משך איזה חודשים הייתי באירופא, וכמובן נתרבה עוד העבודה, נוסף על עבודת ההכנה לדפוס מה שהוצא-לאור בקיץ העבר.

אבל עתה הנני חוזר עוד הפעם למה ששקו"ט זה מזמן רב, העתק וסקירה על העבודה בשנים האלו שכת"ר השתתף בה ולכן יכול להעיד עליה ולתארה... ובעגלא דידן.

בירור מנהגי חב"ד

גם נושא בירור מנהגי חב"ד תפס מקום חשוב בהתכתבויות אלה. לימים יצטט הרבי לא פעם "והרב לנדא שי' דבני ברק, כמדומה שמע בזה הוראה מפורשת מכ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע" (סיוון תש"כ – אגרות-קודש, כרך יט, עמ' שכז) וכן, "על-פי הרי"ל שי' לנדא" (קיץ תשי"ח – אגרות-קודש, כרך יז, עמ' שיב).

כלל חשוב בנוגע למנהגי חב"ד שברורנו – כותב הרבי לרב לנדא "בדרך-אגב", באגרת מד' במנחם-אב תש"ז (אגרות-קודש, כרך יג, עמ' שלח):

כל אותם מנהגים שפורסמו בהקונטרסים והחבורות כו' – אותם שהוצאו-לאור בחיי כ"ק מו"ח אדמו"ר בעלמה דין, פשוט שעבר על כל המנהגים, ואלו שהוצאו-לאור לאחרי זה, ציינתי – באם זה מסברא דילי ואז כתבתי גם טעמי בזה. ובאם לאו – הרי זה ממה ששמעתי או ראיתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר.

מעשה רב

ולפני כן כבר בחיי כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ בשנת תש"ו (אגרות-קודש, כרך ב, עמ' קמז):

מה שהעיר בנוגע לאמירת היהירצון שאחר פרשת הנשיא ולהשמטת תיבה "על" ביהלולך האי.

הנעשה אתו, ובפרט בשנים רבות המאורעות הללו. ושמתתי, אשר כפי שסיפרו לי, נסתדר בקהילת בני-ברק באופן שהוא שבע רצון במידה ידועה.

בטח נודע לו מאשר נדפס פה במשך זמן האחרון, ובפרט בספריית אוצר החסידים. והנה זה איזה זמן אשר הנני מקבץ שיחות ומכתבים מכ"ק אדמו"ר נ"ע (כי לא הכל נשמר מגוף כתב-יד קודש אדמו"ר נ"ע ממכתביו. והנני נזהר מלדבר על זה ולשאול בפרטיות אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א, מפני העגמת-נפש שבדבר).

ובזה הנני פונה אליך, באשר בטח יש תחת ידו העתק מכמה מכתבי כ"ק אדמו"ר נ"ע, ואולי גם שיחות שלא נכנסו בקובץ שיחות שהדפסנו, אולי ויאלב בטובו לשלח לי העתק מהם...

כתבי הרבי הרש"ב ואביו של הרבי

בה' בניסן תש"ט (אגרות-קודש, כרך ג, עמ' צד) מורה הרבי לרב לנדא על מילוי בקשתו:

בתודה רבה הנני לאשר בזה קבלת שני מכתביו בצירוף העתק סיום מכי כ"ק אדני"ע על-דבר לשון-הקודש, העתק מכתב הנ"ל מימי כ"ט תמוז, די' מני"א, ו' מני"א משנת עזרי"ת וראשי-דברים מרי"ח ניסן (בלי הוראת שנה) וי"ח שבט עטר"ת. תשואות חן על העבר ובקשה רבה על העתיד להמשיך כגון דא, בהעתק הני מילי מעלייתא. ופשיטא אשר כל ההוצאות הכרוכות בזה (שכירות מעתיק וכיוצא בזה) עלי לסלקם כפי הוראתו.

תודה פרטית מקרב ולב עמוק בעד העתק המכתב מיום כ"ט תמוז הנ"ל שכנראה הוא היה כתוב לאדמו"ר נ"ע, ובפרט אשר לא עלתה בידי אמי מורתי שליט"א להביא איתה לכאן מאומה מכתב-יד-קודש וספרי אדמו"ר נ"ע.

בנושא זה וכיוצא-בו כותב לו הרבי גם ב"ג בטבת תש"ז (אגרות-קודש, כרך ב, עמ' קצא), בראשית שנת תש"ח (שם עמ' רמ), בט"ו טבת תש"ח (שם עמ' רפב) ובכ"ו במרחשוון תש"ט (אגרות-קודש, כרך ג).

הזמן קצר והעבודה מרובה

וכך כתב לו הרבי בתהילת שנת תש"ח (שם עמ' רמ):

ניצוצי רבי

סוף-סוף – איך נהגו בבית-הכנסת דחב"ד **בכל מקום**, בהנוגע לשברים?

מתשובת הרבי נראה כי אינו תמים-דעים עם גישת הרב לנדא וכי לדעתו, מהתקיעות שתקע הרבי הרש"ב כדי להוציא אחרים ידי חובה, יכולים כן ללמד הוראה לרבים. על שאלת הרבי לגבי המנהג בבתי-כנסת חב"ד בעניין השברים, משיב לו הרב לנדא במכתב נוסף.

"הרב לנדא כותב לי"...

בהתוועדות שבת-קודש פרשת שופטים, ד' באלול תשט"ז, סיפר הרבי (תורת-מנחם – התוועדות' תשט"ז, כרך יז, עמ' 190):

הרב לנדא כותב לי במכתב אודות סדר קביעות המזוזה אצל כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, ופעם אמר: אצלי לא תישאר קורה אחת (מהרצפה) שאינה חדורה בענן המזוזה (יניט מזוזה דיק").

וסיים הרבי: "מזוזה – הוא עניין אורות מקיפים, וצריכים להמשיכה עד הרצפה, היינו, להמשיך מהשורש הראשון עד למטה-מטה".

ענין זה התברר תוך כדי בירור נושא הלכתי חשוב – 'היכר ציר' בקביעת מזוזה, בהתכתבות שקיים הרבי עם הרב לנדא, שתחילתה באגרת של הרבי מיום כ"ד בניסן תשט"ז (אגרות-קודש, כרך יג, עמ' תלו):

הרה"ג הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מו"ה יעקב שי

שלום וברכה!

איקלע לידי עניין הנוגע בדן מזוזה, כשיש סתירה בין היכר ציר ורוב תשמישם, שמהלכת שמועה בין זקני החסידים על-דבר הוראת נשיאינו הק' בזה (ויש אומרים מהאדמו"ר הזקן), וכיוון שנוסחאות שונות שמעתי כאן, א"ת [=אסיר תודה] אהיה לכבודו אם יודיעני, השמע בזה ופרטי הנוסחא וכי וכל המפרט הרי זה משובח.

בברכה.

על כך השיב הרב לנדא תשובה מפורטת שבעקבותיה באו חילופי מכתבים נוספים מהרבי אל הרב לנדא וחוזר חלילה.

הנה כל ההנהגות שהדפסתי ב"היום יום" הכנסתים על-פי הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א. וקודם ההדפסה היו עוד-הפעם נגד עיניו (ויש מהם שציוות להשמיט באומרו שאינם הוראה לרבים) – בשתי הני"ל ראינו גם-כן, זה כמה פעמים, את כ"ק מו"ח אד"ש אומר את היהירצון ומשמיט תיבה "על" ואולי היו בזה שינויים, או שמילתא דלא רמייה עליה דאינש כו'.

שאלה ותשובה ושוב שאלה

בחודש תשרי תשכ"א שהה בנו של הרב לנדא ז"ל – יבלחט"א – הרב חיים-אברהם- אליהו שיחי' לנדא בחצר הרבי. בסעודת יום ב' דראש-השנה בבית כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ, אליה הוזמן עם עוד מנכבדי החסידים, התעוררו שאלות במנהגי תקיעת שופר ('המלך במסיבו', כרך א, עמ' נר-נז). הרש"ג ז"ל אמר: הרב לנדא היה ממקורבי כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע וכאן יושב בנו. הרבי פנה להרב אליהו לנדא והתעניין איך נוהגים בבית-הכנסת של אביו וכמובן אם זוכר אביו איך היו תוקעים השברים בליובאוויטש.

הרב יעקב לנדא במכתב מיום א' פרשת לך תשכ"א השיב: "אני שמעתי בחצרות קדשו נבג"מ תקיעות רק מכ"ק קדה"ק בעצמו והיו כמה דברים, שאפילו היו מוקשים לבן אדם פשוט. ואני דיברתי פעם עם הגאון החסיד ר' יעקב רש"ל מריגא והוא ענה לי, מה אכפת לי "ער בלאזט דאך" (=הוא הרי התוקע), און נאכטאן (=ולחקות) הלא לא נהוג אצלנו. חשבתי שגם עניין השברים הוא דבר השייך רק לרבי, ועליי לעשות כפי שכתוב בשולחן-ערוך".

בתגובה על כך כתב הרבי (אגרות-קודש, כרך כ, עמ' לט):

אף שכן הוא בהנהגות **שלעצמו** – צריך עיון גדול אם כן הוא במה שעושה להוציא אחרים (על-כל-פנים – גם אחרים) ובמצוות-עשה מהתורה, ובפרהסיא. ועל-אחת-כמה-וכמה – בתקיעת-שופר (ולא בהברכה) **שכל אחד ואחד מקיים** המצווה, והרי שומע השברים באופן כו', וק"ל.

פרשת מסעי

פרשת "מסעי"

ההוראה משם הפרשה, "מסעי", בעבודת ה':

כל יהודי, מקטן ועד גדול, חייב "לנסוע" ולהתעלות תמיד בעבודתו מחיל אל חיל; הקטן מסוגל לכך והגדול חייב בכך. ו"מסעי" בלשון רבים – רמז לעליית הנפש והגוף, שכן על האדם להנך ולזכך גם את גופו הגשמי.

וכפי שמוספר על הרבי הרש"ב, שפעם שאלו אותו על הנהגה מסוימת שלו, מה המקור שלו לכך, וענה שאינו זוכר כעת את המקור, אך בטוח הוא שיש לזה מקור, שכן הוא חונך ולימד את גופו לעשות את מה שצריכים לעשות אך ורק על-פי השולחן-ערוך.

(משיחות שבת-קודש פרשת מטות-מסעי תשל"ב ושבת-קודש פרשת מסעי תשד"מ)

פרשת מסעי

אף פרשה מסעי נקראת לעולם בימי בין-המצרים.

חושך הגלות אינו אלא הכנה והקדמה לאור הגאולה, וגם המשמעות הפנימית של מסעות בני ישראל היא – מסע הדורות מגלות לגאולה; מהמדבר שהוא סמל הגלות, ל"ירדן יריחו", רמז למשיח שעליו נאמר (ישעיה יא), "והריחו ביראת ה'".

(מהתנועות שבת-קודש פרשת מסעי תשד"מ)

אלה מסעי בני ישראל (לג,א)

כאן ישננו, כאן הוקרנו, כאן חששת את ראשך (רשי')

מסעות בני ישראל במדבר רומזים לירידת הנשמה לעולם-הזה, שבו עומדת הנשמה במאבק תמידי בין הטוב להרע. רש"י מצביע כאן על שלושה דברים היוצרים את האפשרות לבחירה חופשית בין טוב לרע.

"ישננו" – שינה (שבה מסתלקת הנשמה מהגוף) רומזת על צמצום והסתר פנים, המאפשרים בחירה ברע.

"הוקרנו" – דהיינו "צינון" הגבורות, בבחינת "שיתף עמו מידת הרחמים", דבר המאפשר את הבחירה בטוב.

"חששת את ראשך" – היינו השכל של הנפש-הבהמית, ה"לעומת זה" של השכל דנפש-האלוקית. העובדה שהנפש-הבהמית היא לא רק בעלת מידות אלא גם בעלת שכל, מעמידה אותה כ"שווה מול שווה" עם הנפש-האלוקית, וכך מתאפשרת בחירה חופשית ביניהן.

(לקוטי-שיחות כרך יח עמ' 390)

"הו זהירין ברשות"

הו זהירין ברשות שאין מקרבין לו לאדם אלא לצורך עצמן; נראין כאוהבין בשעת הנאתן ואין עומדין לו לאדם בשעת דוחקו (פרק ב, משנה ג)

פירוש רבינו עובדיה מברטנורא:

הו זהירין ברשות – אתם המתעסקים בצורכי ציבור, אף-על-פי שאתם צריכים להתוודע לרשות כדי לפקח על עסקי רבים, הו זהירים וכו'.

פירוש כ"ק אדמו"ר:

"רשות" היא ה"שליטים" שבאדם – שכלו ומידותיו. ואמר "הו זהירין ברשות", כי האדם מוכרח וזקוק ל"שלטון" זה, אך עליו להיות זהיר בו. כי לפעמים מתאווים המוח והלב דבר בלתי רצוי, ואז על האדם לדעת שאף שהן "מקרבין לו לאדם" ו"נראין כאוהבין", הרי זה "לצורך עצמן" ו"להנאתן" בלבד.

ובאופן אחר קצת, יש לומר דהכוונה ב"רשות" לשלטון של היצר-הרע, והפירוש ב"מקרבין לו לאדם" ו"נראין כאוהבין", מבואר על-פי הידוע שאחת מתחבולות היצר-הרע היא להופיע כ"אוהבו" של אדם ו"מסכים" לו בכל אשר יעשה, גם בהנהגה טובה, רק שמשפיע עליו לעשות הנהגה זו מתוך פנייה, או בקרירות, בדרך "מצוות אנשים מלומדה", ועל-ידי זה לוכד את האדם ברשתו עד שמסיתו גם לדברים אסורים רחמנא-ליצלן.

ועבודה זו היא במילי דחסידותא, כי ממידת הדין רשאי האדם לא לעסוק כלל עם ה"רשות" דהיצר-הרע (ובלבד שיהיה שלם במעשה בפועל); אך במידת חסידות חייב להתעסק עם היצר-הרע על-מנת להפכו לטוב, וכמאמר רז"ל "בכל לבבך – בשני יצריך". אלא שעליו לעשות זאת מתוך זהירות יתירה – "הו זהירין ברשות".

(ועל-דרך זה יש לומר בפירוש "ואל תתוודע לרשות": צריכים להתעסק עם ה"רשות", כנ"ל, אך לא באופן של "רעת" – מלשון התקשרות והתחברות).

ויש לומר עוד שהכוונה ב"רשות" היא ליצר-הטוב – השכל והמידות דקדושה. במקרים מסויימים אין לציית אפילו ל"רשות" זה – היינו כשנדרש מיהודי עבודה של מסירות-נפש שלמעלה מטעם ודעת.

וזהו "שאיין מקרבין לו לאדם אלא לצורך עצמן" ו"נראין כאוהבין בשעת הנאתן": מצד כוחותיה הגלויים של הנשמה (שכל ומידות) רצונה בעבודה המביאה לשלימותה (השלימות דשכל ומידות); ולא מסירות-נפש – ביטול ושליטת מציאותה. ומכל-מקום הרי זה רק "נראין כאוהבין", כי על-ידי העבודה של מסירות-נפש מגיע לו לאדם אמיתית הטוב וההנאה.

(משיחת מוצאי שבת-קודש פרשת תזריע-מצורע תשל"ט – על-פי רשימת השומעים)

הלכות ומנהגי חב"ד

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

שבת-קודש פרשת מסעי

ראש-חודש מנחם-אב

ונתחזק", וגם העולה לתורה אומר זאת יחד איתו.¹

לאחר מכן, מניחים את ספר-התורה השני אצל הראשון², ואומרים חצי קדיש. הגבהה וגלילה לספר הראשון. לאחר מכן, פותחים את הספר השני, וקוראים בו למפטר בפרשת פינחס: "וביום השבת... ובראשי חודשיכם... (במדבר כח, ט-טו). הגבהה וגלילה לספר השני. הפטרה: "שמעו"³ דבר ה'... אלוקיך יהודה. אם תשוב... ובו יתהללו" (ירמיה ב, ד-כח. ד, א-ב). ומוסיפים פסוק ראשון ואחרון של הפטרת שבת-ראש-חודש 'השמים כסאי', דהיינו: "כה אמר ה'", "והיה מדי חודש", ויצאו וראו", "והיה מדי חודש" (ישעיה סו, א. כג. כד. כג).⁴

אין אומרים 'אב הרחמים'.
מוסף: 'אתה יצרת'. טעה ואמר 'תקנת שבת' לא יצא (פרטים בגליון תקי"ז).
יש לזכור ללמוד היום, כמנהגנו בכל ראש-

ערבית: לפני תפילת שמונה-עשרה אין מכריזין 'יעלה ויבוא', אבל טופחים על השולחן כדי להזכיר לקהל לומר זאת.⁵

שחרית: יעלה ויבוא, חצי הלל, ואברהם זקן, זבדיה⁶, קדיש תתקבל. שיר-של-יום, הושיענו, ברכי נפשי, קדיש יתום.

קריאת התורה: מוציאים שני ספרי-תורה.⁷ בספר ראשון קוראים לשבעה עולים בפרשת מסעי.

אין מפסיקין באמצע מ"ב המסעות⁸, ולכן קריאת הכוהן מסתיימת 'בערבות מואב' (לג, מט), וקריאת הלוי "לרשת אותה" (לג, נג). מנהג ישראל, לעמוד בזמן קריאת הפסוק האחרון, המסיים את החומש. בסיום הספר אומר כל הציבור, ואחריו הקורא: "חזק חזק

1 י ס"ו). ייזהר האוחז את הספר להתרחק קצת מן הצד, כדי שלא יחזיקנו אחורי הקוראים בתורה (משני"ב סו"ס קמז). אם יש רק ס"ת אחד, אין מגביהים אותו אחרי חצי קדיש, אלא גוללים אז לפרשת ראש-חודש, ומגביהים וגוללים רק לאחר קריאת המפטר.
2 5) סי צרור-המור פרשת מסעי, הובא במג"א סי' תכח סוף ס"ק ח.
3 6) רצוי שהקורא יפסיק קיעמא לפני תחילת הפסוק (ועכ"פ עד שיפסיקו היושבים לעמוד), כדי שהציבור ישמע היטב את קריאת הפסוק.
4 7) סי' המנהגים עמ' 31. אג"ק ח"ד עמ' יד. מקורות נוספים ודיון הובאו בלוח השבועי' פ' ויחי.
5 8) כדי שלא יסיחו דעתם מן המצוות (רמ"א סו"ס קמז ומשני"ב שם ס"ק כז). הרבי הקפיד שיניחו את הספר השני מימין הראשון (הרה"ח ר' מאיר שי' הארליג). הספר נשאר על הבימה עד אחר הקריאה בו (שערי אפרים שער י ס"ב).
6 9) שו"ע ומשני"ב שם.
7 10) סי' המנהגים ס"ע 33. לוח כולל-חב"ד.
8 11) לקוטי שיחות כרך לה עמ' 191 הערה 34.

1) סידור אדמוה"י לאחר 'השכיבנו' (בסוף השו"ע ח"א עמ' 350, ובמהדורה החדשה רק בח"ב עמ' תתקד).
2) בתפילת ערבית דר"ח לא עמד הרבי שמו"ע עד שמישהו דפק על השולחן כמזכיר על יעלה ויבוא – רשימות מהנהגות שנת תשכ"ה, אות קה.
3) בשער-הכולל (ס"פ לו) מבאר שאע"פ שאסור להזכיר מלאך בשמו, כי אדמוה"י 'ויאמר זבדיה' כי שם זה מופיע בתנ"ך (עזרא ח, ו) וכוון שהוא כשם אדם מותר להזכירו. אבל בסיפור רבינו הזקן עם ציונים והערות, עמ' תפא העיר, שבכתבי האריז"ל לא נזכר שהוא שם מלאך, אלא ככל השמות בספרי המקובלים שהכוונה בהם להשי"ת. והביא שיע"פ סוד צ"ל ניקוד הבי"ת בקמץ (ולא כשם זה שבתנ"ך שהוא בפתח), אלא שאדמוה"י השאיר זאת ללא ניקוד (וכ"ה בכל הסיפורים שנדפסו עד שנת תשי"ס) כדי שגם אלה שאין יודעים הכוונות יעלה להם העניין.
4) לאחר שמגיעים ספרי-התורה לבימה, ניתן למסור את הספר השני גם לקטן להחזיקו (אג"ק ח"ג עמ' קלח), בתנאי שהוא בר-דעת ויחזיקנו ביציבות ובכבוד (שערי אפרים שער

לוח השבוע

חודש מנחם-אב²¹, השבוע שחל בו תשעה באב, ערב תשעה באב, ותשעה באב²². הוספה בצדקה גם בשבתות – באופן המותר – על-ידי אכילה ושתייה וכיוצא בזה, בנוסף על נתינת הצדקה בערב שבת-קודש כנהוג בהוספה עבור השבת²³.

מובן, שההוספה בתורה בעניין שהזמן-גרמא, צריכה להיות גם אצל הילדים [והילדות] הנמצאים במחנות הקיץ²⁴.

”תשעת הימים”²⁵:

משנכנס אב ממעטין בשמחה ובמשא ומתן של שמחה. ואסור לקנות בגדים ומנעלים חדשים או לתת לאומן לעשות לו, ואפילו אין משתמשים בהם עד לאחר תשעה באב. ואסור לכבס בגדים (חוץ מבגדי קטנים) אפילו להניחם לאחר תשעה באב. וכתונת לשבת מותר לכבס רק על-ידי גוי, ואסור ללבוש בגדים מכובסים שלא לבשם עדיין (גם אם רוצים ללבושם במשך ט' הימים, אלא אם יש בזה תועלת לכבוד שבת-קודש). בעלי הברית: המוהל, הסנדק, והוריהם – מותרים ללבוש לבנים ובגדי שבת.

ואסור לרחוץ כל גופו לתענוג אפילו בצונן,

חודש, פסוק אחד עם פירש"י, ואפשר להוסיף עם עוד פירושים, מפרק התהילים שהוא מסומן במספר שנות חייו. ואם הפרק הוא פחות מ"ב פסוקים, וכן בשנת העיבור, אז כופלים שיעלה כמספר חודשי השנה, ואם הוא מרובה בפסוקים – אזי לומדים שני פסוקים או יותר בכל ראש-חודש¹².

אחר התפילה – התועדות בבית-הכנסת, כנהוג: הן כראש-חודש¹³, והן כ'שבת חזק'¹⁴.

”בית הבחירה”:

בימי 'בין המצרים' גופא, יש להוסיף ב'משפט' (לימוד התורה, לכל לראש – בהלכה למעשה מדיני ימים אלו¹⁵, וכן [בכל יום, ועל-אחת-כמה-וכמה בשבתות, שעניינן 'הקדמת רפואה'¹⁶ במיוחד בענייני התורה העוסקים בגאולה¹⁷ ובבניין בית-המקדש, ולכל לראש – הפרקים בספר יחזקאל מ-מג המדברים בעניין בית-המקדש השלישי; משנה – מסכתות מידות ותמיד¹⁸; והלכות בית-הבחירה¹⁹ להרמב"ם]) וכן ב'צדקה' יותר מהנתינה הרגילה לפני התפילה²⁰ [ותוספת מיוחדת בכל מעבר מתקופה לתקופה בימים אלו גופא: עד ראש-חודש מנחם-אב, מראש-

במסכת תמיד”.

19) ופעם אחת מצאנו שהורה הרבי ללמוד בנוסף לכך גם "הלכות הקורבנות" (שיחת מוצש"ק פי' דברים תשל"ט,

הנחת התי' בלתי מוגה סכ"ו וסס"א).

20) לקוטי-שיחות חכ"ג ס"ע 265. ובפרט בצדקת מקדש מעט – בתיכ"ג ובתי-מרדש (ישיבות וכו'), לקו"ש כח עמ' 287. וראה סה"ש תנשי"א ח"ב עמ' 733.

21) ביהתועדותיו' תשמי"ו ח"ד עמ' 187 מבואר, שהלי' בית הבחירה נחלקו לשמונה פרקים, כדי ללומדם שמונה ימים "עד ערב ת"ב לפני חצות", עיי"ש. מאידך, בסה"ש תנשי"א (מוגה) ח"ב עמ' 691 הערה 87, מפורש שיש ללמוד שיעור בהלי' בית-הבחירה גם ביום תשעה באב (נדחה) בעצמו: "באופן המותר, כמובן, לאחר חצות היום, או להשלים במוצאי היום". ולכן לא נכנס העניין בפנים.

22) 'התועדותיו' תשי"ח ח"ד עמ' 102.

23) 'התועדותיו' תשמי"ח ח"ד עמ' 96 הערה 127.

24) 'התועדותיו' תשמי"ח ח"ד עמ' 50. וכנראה הי"ה ליסוימים המובאים אח"כ.

25) לוח כולל-חב"ד.

12) אג"ק אדמו"ר מהור"י"צ ח"ח עמ' רמ, קובץ מכתבים שבסו"ס תהלים 'אהל יוסף יצחקי' עמ' 214, סי' המנהגים עמ' 36.

13) לוח היום-יום, ל ניסן. וראה טושו"ע או"ח סי' תיט. אג"ק כ"ק אדמו"ר מהור"י"צ ח"י"ג עמ' תמ. סה"ש תשנ"ב ח"א עמ' 122 ('התועדותיו' ח"א עמ' 311), ועוד.

14) סה"ש תשי"ח ח"א עמ' 233 ('התועדותיו' ח"ב עמ' 137).

15) "לדעת את המעשה אשר יעשון, כל זמן שמשיח צדקנו עדיין לא בא" – עפ"י 'התועדותיו' תשמי"ח ח"ד עמ' 91, 78 (מוגה), 108.

16) לקוטי-שיחות כרך כד עמ' 265 מזכיר גם את לימוד ספר הזוהר, והסברתו בתורת החסידות. כן מזכיר שם אודות הוספה גם בקו התפילה – בעבודתה באיכות, וכן באמירת תהילים עכ"פ מזמור אחד נוסף בכל יום. ומעורר ע"ז גם בכרך כח עמ' 286 העי' 60, ושי"ג.

16) ספר-השיחות תשי"ח ח"ב עמ' 578.

17) ספר-השיחות תשמי"ח ח"ב עמ' 606.

18) ספר-השיחות תשי"ח ח"ב עמ' 579 הערה 186. וביהתועדותיו' תשמי"ט ח"ד עמ' 38 הלשון "ומקצת

לוח השבוע

על-פי שולחן-ערוך [ובמקום המתאים – גם עם סעודה והתוועדות]³⁶.

"ומהטעמים בדבר – כיוון שבימים אלו מחפשים את כל האופנים המותרים כיצד להוסיף בעניינים טובים ושמחים, ועל-ידי זה לגלות את הטוב הפנימי שבירידה הקשורה עם ימים אלו"³⁷, החל מ"פיקודי ה' ישרים משמחי לב" – עושיין שמחה לגמרה של תורה.

"ומפני טעם זה"³⁸ כדאי לערוך סיום גם ביום השבת שב'תשעת-הימים'.

"ומה טוב – ברוב עם הדרת מלך', לשתף עוד כמה וכמה מישראל (מצד אהבת-ישראל ואחדות-ישראל) בשמחה, גם אם רובם לא סיימו בעצמם המסכת. ולהוסיף, שכדאי ונכון לערוך 'סיומים' על מסכתות כאלה שסיומן בעניינים שקל לאומרם ולהסבירם במהירות לכל אחד ואחד מישראל, אפילו פשוט שבפשוטים"³⁹, שב'סיומים' אלו יכולים לשתף

ולרפואה ולצורך מצווה [וכן המצטער מפני החום והזיעה]²⁶ – מותר. אסור לאכול בשר ולשתות יין (חוץ משבת וסעודת מצווה). הטובל בכל ערב שבת²⁷ מותר לטבול ולרחוץ ראשו, פניו, ידיו ורגליו²⁸ לשבת חזון הבעל"ט. אין נכנסים לדירה חדשה בתשעת הימים. פעם ענה הרבי: טוב לדחות לאחר ט"ו באב"²⁹, ופעם אחרת הורה: "באם אפשר... בחודש אלול הוא חודש הרחמים"³⁰.

עצת הרבי בדבר טיפול רפואי: באם אפשר – יש לדחותו לאחרי יום התשיעי באב. וכל עכבה לטובה. ובאם הרופא ירחק בדווקא את השעה, יש לעשות זאת קודם שבת חזון³¹.

סיומים³²:

"המנהג לערוך 'סיומים'³³ למסכתות הש"ס בכל יום מ'תשעת-הימים'³⁴, מראש-חודש [ומה טוב גם לפני זה]³⁵ עד תשעה באב, וגם בערב תשעה באב ובתשעה באב – באופן המותר

נוכח. אחד הבחורים... סיים, ואמרו 'הדרן עלך' ושמות בני רב פפא, ולא יותר. ואמרו קדיש דרבנן כמו שהוא בסידור [א"ה: כי"ב השי"ך יו"ד רמ"ו ס"ק כו. וכן מוכח לכאורה ממענה הרבי באניק ח"יד עמי שעה, ע"י"ש. ושמעתי מהרה"ח ר' חיים שאול שי ברוק שכך נהג הרבי לאחר שהתפלל מנחה ביום כי מניא תשי"א, שסיים את מסכת תענית בקול (ללא הביאורים – שנאמרו בהתוועדות בערב שלאח"י) ואז אמר את הקדיש דרבנן שלאחר התפילה], ולא כמו שהוא במסכתות" (רשימות דברים להרה"ח הר"י שי חיטריק ח"ד עמי ר"ט, מכ"ד בטבת תרע"ה בליובאוויטש. וצ"ק מ'התוועדות' תשמ"ה ח"ג עמי 1700).

(34) "אפילו כשאין אוכלים סעודת בשר אחר-כך. להעיר מהנהגת אדמו"ר מהורש"ב נ"ע לעשות סיומים בתשעת הימים אף שלא היה סועד אחר-כך בבשר ויין – ספר-המנהגים עמי 46" (לקוי"ש ח"ג עמי 223, ובכ"מ).

(35) 'התוועדות' תשמ"ט ח"ד עמי 74.

(36) ספר'השיחות' תנשי"א ח"ב עמי 733.

(37) "להעיר גם מהפתגם הידוע [בשם הרה"צ ממונקאטש] בפירוש דברי חז"ל: "משכנס אב ממעטין בשמחה" – שיממעטין' העניינים הבלתי-רצויים דתשעת-הימים 'בשמחה', על-ידי ההוספה בשמחה, באופן המותר על-פי שולחן-ערוך, כמובין".

(38) אע"פ שביאראצייט שחל בשבת (התוועדות' תשד"מ ח"ב עמי 872) שלל הרבי עריכת 'סיום', כיוון שמנהג זה עלול להתפרש שם כנתינת מקום לעניין של תענית.

(39) 'ילדוגמא: מסכת תמיד (מסכת הכי קטנה, שמונה דפים בלבד, שיכולים ללמדה ולסיימה במשך זמן קצר) שסיומה

(26) כגון מן הריח, או שנדבקים הבגדים, וכל-שכן גירוד וכדומה. שו"ת אגרות-משה א"ה ח"ד סי' פד אות ד, נטע"י גבריאל הלי בין-המצרים ח"א פמ"ב ס"ד. וראה גשר-החיים ח"א ס"ע רכ, המתיר בזה באבילות דיחיד אפילו בסבון ובמים חמים (ועי' נטע"י גבריאל הלי אבילות ח"א פרק קה סי"ג). מאידך בק"ה-החיים סי' תקנ"ד סוף ס"ק מו כתב בעניינו, שאם יכול להעביר זאת בצונן לא ירחץ בחמין.

(27) וכן הטובל בכל יום, לעניין הטבילה בלבד. ראה לוח 'דבר-בעתו'.

(28) ולמעשה רוחצים כל הגוף, במים חמים ובסבון. וכן הורה הרה"ג והמשפיע ר' חיים-שאל ברוק ע"ה. (וצ"ע מהמובא בליקוטי-סיפורים להרב פרלוב ע"ה מהדורה ראשונה עמי קכב). וראה בכ"ז בסי' 'מנהג ישראל תורה' סי' תקנ"א ס"ק יא.

(29) אגרות-קודש כרך ט עמי רכח.

(30) שם כרך יט עמי שצ.

(31) שם עמי שעו.

(32) עיקר הדברים – מונה, מסה"ש תנשי"א ח"ב עמי 708 (ועי"ש עמי 733), ומסה"ש תשמ"ה ח"ב עמי 564, ומשיחות-קודש תשי"מ עמי 672 – שיחת שי"פ מטות ומסעי תשי"מ, בלתי מונה. ושולבו הוראות מכ"מ כמצויין בהערות.

(33) אף שיש דעות שניתן לעשות סיום על פרק, או על מסכת שלמה במשניות, מוטב לערוך סיום על מסכת בגמרא, 'סיום' עם כל הפרטים, לכל הדעות, כמו מסכת תמיד (התוועדות' תשמ"ט ח"ד עמי 86. וראה גם 'התוועדות' תשי"ג ח"א עמי 97).

"יהיה סיום השי"ס באולם הגדול, וכ"ק אדמו"ר הרשי"ב היה

לוח השבוע

בכלל ובנתנית הצדקה, על-פי מה שנאמר: 'ציון במשפט (=תורה) תיפדה, ושביה בצדקה'⁴⁵. וכשבאים לעורר על נתנית צדקה – יש להביא בפועל קופת צדקה, שאז תיכף ומיד נותנים צדקה בפועל⁴⁶. וגם ביום השבת-קודש – באופן המותר, באכילה ושתייה, וצדקה רוחנית⁴⁷.

"למסור לאניש שי המתעסקים בהסיומים: * לסיים כל סיום בהצעה-התעוררות על-דבר (להוסיף) בנתנית לצדקה. * לחתום כל סיום בתיבות (עניין) דאהבת-ישראל"⁴⁸.

"ובוודאי יפרסמו ויזרו על-דבר קיום הוראות אלה בכל מקום ומקום, בכל קצווי תבל"⁴⁹.

"וגם כאשר יבוא משיח צדקנו קודם השעת הימים, יעשו את ה'סיומים', ויזכו להתחיל ולסיים ספרים אחרים בתורתו של משיח"⁵⁰.

* בעניין סעודת בר-מצווה של נער שנכנס לעול המצוות ביום ח' במנחם-אב, השיב הרבי: "יש לברר אם יש מנהג במקום בכגון-דא, ובאם לאו – יש לעשותה בזמנה, זאת אומרת ליל ח' מנחם-אב, ובאם אי-אפשר מאיזה טעם שיהיה – בשבת שלאחריו"⁵¹.

מנחה: אין אומרים 'צדקתך'. פרקי אבות – פרק ב'.

גם יהודי שפוגשים ברחוב, ובאמצע עסקיו – כשחוזרים לפניו על הסיום, או אף שאומרים לו המאמר דסיום המסכת מבלי לספר לו שזהו 'סיום', שהרי 'זכין לאדם שלא בפניו'.

[מי שיכול – יסיים בעצמו; אם לאו – ישתתף לפחות במעמד 'סיום' של אחרים; ומה טוב שיהיה במעמד עשרה מ ישראל; וכדי לזכות גם את מי שמשום-מה לא השתתף במעמד סיום כלשהו, ובלאו-הכי אוכל מאכלים המותרים רק בסעודת מצווה – יש להשמיע עבורו את הסיום ברדיו וכו', ולקשר אותו לפחות בצורה כזאת לשמחה-של-מצווה⁴⁰. כמו-כן יש לשתף בזה יהודי שפוגשים ברחוב, על ידי שיאמרו לו המאמר דסיום, אף מבלי לספר לו שזהו 'סיום'⁴¹].

"בקשר ל'סיומים', יש להשתדל במיוחד בעריכתם [כאמור – גם בשבתות] "ברוב עם הדרת מלך", לאחד רבים מ ישראל בהשמחה לגמרה של תורה, "אנשים ונשים (בנפרד כמובן) וטף"⁴², כולל גם הקטנים (לא רק קטנים בידיעות, אלא גם קטנים בשנים) שעדיין אינם שייכים להבנה והשגה, על-דרך וברוגמת הסיום דערב-פסח, שמנהג ישראל להביא גם בכורים הקטנים⁴³.

"וכן יש לעורר במיוחד בסיומים, על אהבת ישראל"⁴⁴ [ו על-דבר ההוספה בלימוד התורה

סה"ש תשמ"ח ח"ב עמ' 565 הערה 127. בשיחה הנ"ל נוסף גם: קבלת החלטה טובה שתיכף לאחר השבת יתן לצדקה ממש (יפריש לעצמו, ויתנה בפועל לעני או לגבאי בבוקר). ובסה"ש תשמ"ט ח"א עמ' 222 (שבת ט"ו בשבט) – שיחליטו גם כמה לתת. (48) מענה שנדפס בימאוצר המלך' ח"א עמ' 283, וכמ"ש המפרסם רשי"י חזן שם (וביהתקשרות) גיליון רצב עמ' 19), סביר להניח שהיא שייכת לסיומי המסכתות דימי חודש מנ"א, עיי"ש. (49) ספר-השיחות תשי"ג ח"ב עמ' 580. (50) משיחת ש"פ מטות, מבה"ח מני"א תשמ"א, בסופה. (51) אגרות-קודש חלק טו עמ' רנז. וכן במקרה נוסף שלא ניתן לעשות סעודה במוצאי היום, באניק חייז עמ' פז, כשחל במוצאי"ק ליל ער"ה, מבאר שהסעודה צ"ל מייד ברגע

"השיר שהיו הלויים אומרים במקדש", וכן הסיום ד"כל בניך לימודי ה" – בארבעת המסכתות: ברכות, נזיר, יבמות, כריתות – ראשית-יבנות "בניך". (40) שיחות-קודש תשמ"ח ח"ג עמ' 672. (41) התועדויות תשמ"ח ח"ד עמ' 96. (42) התועדויות תשמ"ט ח"ד עמ' 108. (43) ספר-השיחות תנש"א ח"ב עמ' 719. ולמרות האמור שם "במיוחד בשנה זו" אין נראה שזו הוראת שעה, עיי"ש. (44) התועדויות תשמ"ג ח"ד עמ' 1849. (45) ספר-השיחות תנש"א ח"ב עמ' 708. ספר-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 564. (46) התועדויות תשמ"ח ח"ד עמ' 123. (47) כמו נתנית עצה טובה ועאכו"כ לימוד תורה – התועדויות תשמ"ח ח"ד עמ' 376 בקשר לשבת שלפני ר"ה)

לוח השבוע

מוצאי שבת:

מבדילים על היין, ונותנים לשתות לילד שהגיע לחינוך ברכה ואינו יודע עדיין להתאבל על ירושלים. ואם אין תינוק – שותה בעצמו⁵².

יום ראשון

ב' במנחם-אב

בשיעור חומש היומי דשיעורי חת"ת, מסיימים כנדפס: "כאשר דיבר לכם" (א,יא)⁵³.

יום רביעי

ה' במנחם-אב

יום ההילולא של האריז"ל – מעורר בפשטות – שנוסף להוספה ב'משפט' ו'צדקה' בכלל, שהם בהדגשה מיוחדת אצל האריז"ל – שיוסיפו בכל הפעולות והפצות המעיינות חוצה "זאת החכמה", ובפרט כמוסבר בתורת חסידות חב"ד⁵⁴.

בחורים. הילד היה אלחנר-דוב שיי ברי"ד מרוזוב, בן י"א אז, שחונך בביתו שלא לשתות מהיין ולכן סירב לראשונה, ושוב סימן לו הרבי לשתות, ולבסוף נענה [וכשהילד שתה, חייך הרבי [ביותר, ויצא לחדרו] (והוא מרשימת הרה"ח ר' [אז: התי' שלום-יעקב שיי חזן. ההוספות במוסגר מפי ר' אלחנן ואחרים שהיו שם).

53) כך נהגו לסיים לעליית הכהן בשי"ק בקרה"ת בליובאוויטש. בתקופה מסויימת, מחוסר ידיעה, שינו והנהיגו בבית-חיינו כנהוג בקהילות שונות לסיים פסוק אחד לפני ישני, כדי שלא להתחיל בפסוק 'איכה' (כמ"ש באשל-אברהם להרה"צ מבוטשאטש סיי קלח. ובליקוטי מהרי"ח ח"ג נבא כתב שנוהגין בן אף במקומות שאין מנגיני הפסוק בניגון איכה. אך לכאורה, ע"פ הפשט, וכן ע"פ המדרש – איכ"ר רפ"א, פסוק זה אינו תוכחה, וזה נכנס גם לספר-המנהגים ס"ע 31 (אף שספר זה הוגה במידה מסויימת ע"י הרבי), ולאחר מכן נתברר הדבר וחזרו להנהיג הישנה (וחבל שטרם תוקן שם). וראה בזכרונות הבעל-קורא בבית-חיינו, הרה"ח ר"מ שוסטרמאן ע"ה ('למען יידעו... בניס יוולדו', ארה"ק תשנ"ז, עמ' 138), המספר שהוא שהנהיג זאת וכיצד הפסיק לנהוג כך.

54) 'התועודיות' תשמי"ט ח"ד עמ' 109.

הראשון שנכנס למצוות. מאידך בחי"א עמי שמ כשחל בעיו"כ מציע להתחיל בחצי יום הראשון (והכוונה כנראה ביום) ולהמשיך במוצאי יוה"כ"פ, אך ייתכן ששם לא התאפשר לקיים הסעודה בליל עיו"כ. אבל בדרך כלל, מנהגו מובא בספר-המנהגים עמ' 75 מלקוטי-דיבורים (ח"ב דף רסח,א), שאחרי שחרית חוזר הבר-מצווה מאמר ומכבדים בילקחי ומשקה, ובערב (מוצאי היום) עושים את הסעודה (כפי שנהג אדמו"ר הזקן).

52) לוח כולל-חב"ד, ע"פ הרמ"א ס"י תקנ"א ס"י [ובאמת קשה להגדיר מצב כזה. וראה א"א להרה"צ מבוטשאטש על אתר]. והנה יש שמשום-כך מבדילים על 'חמר מדינה', כגון 'בירה' (ערוך השולחן שם סכ"ו, וראה ימי בראשית' עמ' 200). ובין חסידי-פולין, רבים נוהגים שאין נותנים לקטן גם כשנמצא מוכן שם (וכבר העירו, שחומרא זו סותרת את הדעה שצריך לשתות בעצמו דווקא, ראה המוסגר בשו"ע אדמוה"ז ס"י רצה ס"ד, ובארוכה במילואים לסי' קיצור הלכות משו"ע אדמוה"ז לסי' זה עמ' קט, וש"נ).

מאידך, ראה שיחות-קודש של"ח ח"ג עמ' 496 (בהוצאה החדשה: ח"ד עמ' 388), שבמוצאי-שבת מטי"מ, בי מני"א, שכח המבדיל [התי' ישראל-מרדכי שיי קאזאמינסקי] והחל לשתות את היין מהכוס, והרבי הורה בידו תנועת-תמיהה ואמר [או סימן בידו] שיתנו לילד לשתות [היו שם מעט

לזכות

האחים התמימים הדגולים לבית

דייטש

הרה"ח ר' זלמן, ר' יוסף, ר' אברהם-משה

וגיסם ר' גבריאל גופין שיחיו